

SISÄLLYSLUETTELO

Vammaisneuvosto pöytäkirja 30.05.2018

Esityslistan kansilehti	1
1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	4
2 § Työjärjestyksen hyväksyminen	5
3 § Edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkastaminen	6
4 § Henkilökohtainen apu	7
5 § Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista	8
- Liite: Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista	9
- Liite: Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista (diat)	19
- Vantaan vammaisneuvoston kannanotto 22.5.2018	27
6 § Kuljetuspalvelukatsaus	29
7 § Vanhus- ja vammaispalvelujen johtajan katsaus	30
8 § Vuoden esteettömyyspalkinto 2017	31
9 § Tiedoksi merkittävät asiat	32
- Reumayhdistyksen huolitieto 4.5.2018	33

Vammaisneuvoston kokous 3 / 2018

Aika: 30.5.2018 klo 16:30-18:50

Paikka: Sosiaali- ja terveystieteiden, 3. krs. iso kokoushuone, Simontie 5 A, 01300 Vantaa

Osallistujat

Vammaisjärjestöjä edustavat			
Varsinaiset jäsenet		Henkilökohtaiset varajäsenet	
Neuroliitto ry,		Vantaan Reumayhdistys ry	
Kari Ali-Yrkkö, puheenjohtaja	X	Helena Forssell	X
Uudenmaan Lihastautiyhdistys ry,		Vantaan Kuurot – Vanda Döva ry	
Olof Ekblom	X	Ritva Engblom	X
Vantaan Näkövammaiset ry,		Polioinvalidit ry, Suomen Poliohuolto ry	
Marja Kalvia	X	Markku Huostila	X
Vantaan Invalidit VANIN ry,		Suomen MG-yhdistys ry,	
Heikki Aulio	X	Pirjo Ylimäki	X
Vammaisia ja heidän omaisiaan edustavat			
Varsinaiset jäsenet		Henkilökohtaiset varajäsenet	
Pääkaupunkiseudun Diabetesyhdistys ry,		Vantaan Uniyhdistys ry,	
Kari Natunen		Eero Eronen	
Vantaan Hengitysyhdistys ry,		Vantaan Kehitysvammaisten Tuki ry,	
Anneli Korhonen	X	Mika Korkeakangas	
Vantaan Kehitysvammaisten Tuki ry,		Vantaan Kuuloyhdistys ry,	
Kristiina Mäkelä	X	Rainer Skogberg	X
Kaupungin toimialoja edustavat			
Varsinaiset jäsenet		Henkilökohtaiset varajäsenet	
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala, vanhus- ja vammaispalvelut			
Minna Lahnalampi-Lahtinen, varapj., vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja, vs.	X	Päivi Keskinen, palvelupäällikkö Kotona asumisen tuki	
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala			
Ifa Kytösaho, hankesuunnittelupäällikkö			
Sivistystoimen toimiala			
Minna Salmi, opetustoimensuunnittelija	X	Katjamaria Halme, varhaiskasvatuksen asiantuntija	
Konserni- ja asukaspalvelujen toimiala, kuntalaispalvelut			
Leea Halmén, suunnittelija		Katja Syvärinen, aluepalvelupäällikkö	
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala, vanhus- ja vammaispalvelut			
Lisa Sipilä, sihteeri, vammaisasiain koordinaattori	X		
Vantaan evankelis-luterilainen seurakunta			

Kristiina Tuohimaa-Salminen, kehitysvammaistyön diakoni	X		
Muut osallistujat			
Anne Aaltio, Vanhus- ja vammaispalvelut Ikääntyneiden ja vammaisten asiakasohjauksen päällikkö	X		
Laura-Kaisa Repo, asumispalvelujen päällikkö Vanhus- ja vammaispalvelut Erityisasuminen	X		
Eeva Pitkänen, Vantaan Invalidit VANIN ry pj, vammaisneuvoston puheenjohtajan kutsumana.	X		

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Kari Ali-Yrkkö

Pöytäkirjanpitäjä Lisa Sipilä

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 29.8.2018

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 7.9.2018 Vantaan kaupungin internetsivuilla paatokset.vantaa.fi

1 §

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Vammaisneuvosto 30.5.2018 § 1

Eesitys:

Todetaan kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös:

Todettiin kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

2 §

Työjärjestyksen hyväksyminen

Vammaisneuvosto 30.5.2018 § 2

Esitys:

Hyväksytään esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esityslista kokouksen työjärjestykseksi lisäyksellä §5 Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista.

3 §

Edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkastaminen

Vammaisneuvosto 30.5.2018 § 3

Esitys:

Tarkastetaan ja hyväksytään edellisen kokouksen pöytäkirja.

Päätös:

Tarkastettiin ja hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

4 § Henkilökohtainen apu

VD/1836/00.02.03.00/2018

Anne Aaltio esittelee henkilökohtaisen avun malleja.

Vantaalla henkilökohtainen apu toteutetaan työnantajamallilla ja ostopalveluna. Parhaillaan valmistellaan henkilökohtaisen avun palveluseteliä. Seteli lisää asiakkaan valinnan mahdollisuuksia. Henkilökohtaisen avun palveluseteli toteutetaan PSOP sähköisen järjestelmän kautta. Järjestelmään voi tutustua netissä osoitteessa <https://parastapalvelua.fi/>. Tällä hetkellä omaishoitajan vapaapäivä kotiin palveluseteli toteutuu vastaavan järjestelmän kautta. Palvelun tuottajat hakevat järjestelmään palvelun tuottajiksi ja asiakas valitsee näistä hyväksytyistä palvelun tuottajista palvelusetelillään henkilökohtaisen avun tuottavan yrityksen.

Henkilökohtaisen avun ostopalvelut toteutuvat tällä hetkellä Medicum Serviceltä. Parhaillaan valmistellaan ostopalvelun kilpailutusta. Ostopalvelua käyttää noin sata asiakasta ja työnantajamallilla asiakkuuksia on noin 500 henkilön verran. Valmistelussa toteutetaan asiakkaiden haastattelu, markkinavuoropuhelu yrittäjien kanssa ja tavoitteena on että kilpailutus avautuu kesällä tai alkusyksystä. Asiakashaastatteluissa kartoitetaan asiakkaiden mielipide siitä, mitä he pitävät ostopalvelun toteutuksessa tärkeänä.

Henkilökohtaisen palkanmaksun sähköinen järjestelmä on otettu käyttöön vuoden alussa.

Vammaisneuvosto 30.5.2018 § 4

Esitys:

Merkitään tiedoksi.

Lisätiedot:

Anne Aaltio, Ikääntyneiden ja vammaisten asiakasohjauksen päällikkö
[etunimi.sukunimi\[at\]vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Käsittely:

Anne Aaltio esitteli henkilökohtaisen avun malleja. Vantaalla on noin 500 vammaispalvelujen asiakasta, joille on myönnetty henkilökohtaista apua. Malleina on tähän asti ollut työnantajamalli ja ostopalvelumalli. Uutena sekä vaihtoehtoisena mallina on tulossa palvelusetelimalli, jonka tavoitteena on nopeuttaa palvelun saantia. Asiakas voi halutessaan vaihtaa palvelumallia.

Vammaisneuvosto suhtautui myönteisesti asiaan koska palvelutarpeen arviointi korostuu ja asiakkaalle myönnetään henkilökohtaisen tarpeen mukainen palvelu. Hyvänä asiana pidettiin myös sitä, että palvelu on mittaroitu tunneissa.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

5 §

Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista

VD/1836/00.02.03.00/2018

Vammaisneuvostolta pyydettiin 17.5.2018 lausuntoa, koskien selvitystä vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista. Vammaisneuvosto laati pyynnöstä lausunnon, joka luovutettiin erityisasumisen tulosalueelle 22.5.2018.

Asumispalvelujen päällikkö Laura-Kaisa Repo esittelee selvityksen vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista, jossa on huomioitu vammaisneuvoston lausunnon kannanotot.

Vammaisneuvosto 30.5.2018 § 5

Päätös:

Asumispalvelujen päällikkö Laura-Kaisa Repo esitteli selvityksen vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista, jossa oli huomioitu vammaisneuvoston lausunnon kannanotot. Merkittiin selvitys tiedoksi.

Liitteet:

- Selvitys sosiaali- ja terveyslautakunnalle vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista
- Diat: Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista ja toteuttamistavoista
- Vantaan vammaisneuvoston kannanotto 22.5.2018

Lisätiedot:

asumispalvelujen päällikkö Laura-Kaisa Repo, vanhus- ja vammaispalvelut, erityisasuminen
etunimi.sukunimi(at)vantaa.fi

Selvitys Sosiaali- ja terveyslautakunnalle Vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoja

30/05/2018 Vantaan kaupunki, Vanhus- ja vammaispalvelut, Erityisasumisen tulosalue

Sisällys

1	Taustaa.....	3
1.1	Taustamateriaali.....	3
1.2	Vaikeavammaisten palveluasumisen järjestämistapoja.....	3
2	Kunnan velvoitteet, lain näkökulma.....	4
2.1	Kuntien yhteistoiminta, Kuntalain mukainen yhteistoiminta.....	4
2.2	Palveluiden kilpailuttamisvelvollisuus ja huomioitavia asioita.....	5
3	Nykytilan määrittely.....	5
4	Vertailu asiakasvaikutusten ja laadun näkökulmasta.....	6
4.1	Asiakasvaikutusten ja laadun huomioiminen.....	6
4.2	Toteutusvaihtoehtojen vertailua.....	7
5	Johtopäätökset ja päätösesitys.....	10

1 Taustaa

Vantaan kaupunginhallitus on kokouksessaan 30.10.2017 edellyttänyt Vanhus- ja vammaispalvelujen tulosaluetta laatimaan selvityksen vaikeavammaisten palveluasumisen nykytilasta ja vaihtoehtoista. Tässä selvityksessä esitetään taustatietoa ja vertaillaan eri järjestämistapoja sekä niiden nykytilaa, kustannusvaikutuksia sekä asiakaskokemuksen ja laadun seuranta.

Vaikeavammaisten palveluasumisen asiakkaita ovat henkilöt, jotka vammansa tai vammautumisensa vuoksi tarvitsevat yksilöllisen tarpeensa mukaisesti tukea ja apua niin paljon, etteivät pysty asumaan omassa kodissaan vahvojen tukitoimienkaan avulla pitkäaikaisesta sairaudesta johtuvan hoidon vaativuuden ja fyysisen vaikeavammaisuuden vuoksi.

Tämä palveluasumisen hankinta ei koske kehitysvammaisten asiakkaiden asumista, kehitysvammalain perusteella (KvL) olevat asumispalvelut on Vantaalla kilpailutettu v.2017.

1.1 Taustamateriaali

Selvitys perustuu käytössä olleeseen Vantaan kaupungin nykytilaa kuvaavaan asiakirja-aineistoon, lausuntoihin ja muuhun yleisesti saatavilla olevaan materiaaliin. Lisäksi selvitystä varten pyydettiin Vantaan vammaisneuvoston kantaa esillä oleviin vaihtoehtoihin ja Vammaisneuvoston kommentit on otettu huomioon ja muokattu tähän aineistoon mukaan.

Tällä hetkellä Vantaan kaupunki tarjoaa vaikeavammaisten palveluasumista omassa kodissa tapahtuvan vaikeavammaisten palveluasumisen lisäksi kunnan omana toimintana vaikeavammaisten 10 paikkaisessa palvelutalossa, yksittäisissä asunnoissa sekä kilpailutettujen sopimusten kautta ostopalveluna. Vaikeavammaisten palveluasumisen kilpailutetut sopimukset päättyvät 31.12.2018. Palvelun piirissä on vuosittain noin 100 asiakasta. Vaikeavammaisten palveluasumisen ostojen arvo on noin 4,6 miljoonaa euroa vuodessa.

1.2 Vaikeavammaisten palveluasumisen järjestämistapoja

- a. **Hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus.** Puitejärjestelyllä tarkoitetaan kunnan ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat hinnat ja suunnitellut määrät sekä muut ehdot. Puitesopimuskumppanien listalta pyritään löytämään asiakkaalle mahdollisimman hyvin soveltuva palveluntuottaja. Puitejärjestelyn etuna on mahdollisuus palvelun huolelliseen seurantaan ja valvontaan se saatavan palvelun laadukkuus sen ollessa kirjattuna puitesopimukseen samalla tavoin. Palveluntuottaja on sitoutunut sopimuksen kautta Vantaan kaupungin määrittelemään palvelun vähimmäissisältöön ja laatuvaatimuksiin. Kaupunki valvoo palvelujen laatua.
- b. **Palveluseteli.** Asiakas saa itse valita kunnan hyväksymän palveluntuottajan omien mieltymystensä ja tarpeidensa mukaisesti. Setelin saaminen edellyttää, että kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon edustaja arvioi henkilön palvelun tarpeen. Asiakas ja palveluntuottaja tekevät sopimuksen palveluntuottamisesta. Palveluntuottaja on sitoutunut Vantaan kaupungin määrittelemään palvelun vähimmäissisältöön ja laatuvaatimuksiin. Kaupunki valvoo palvelujen laatua.

- c. **Henkilökohtainen budjetointi**, jossa palveluntarpeen arvioinnissa määriteltiin avun ja tuen tarpeeseen päätetään vastata asiakkaan kanssa sovituksi henkilökohtaisella budjetoinnilla asiakkaan tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Asiakas voi itse päättää, mistä hankkii palvelusuunnitelman mukaiset tarvitsemansa palvelut. Hän voi vaikuttaa palvelujen sisältöön ja valita itse palvelun toteuttajan. Henkilökohtainen budjetti muodostuu summasta, joka palvelutarpeen arvioinnin perusteella on muotoutunut kaupungin normaalisti tarjoamista vastaavista palveluista. Vantaan sosiaali- ja terveystalokunta on 18.8.2014 §10 hyväksynyt toimintaohjeen henkilökohtaiseen budjetointiin vammaispalveluissa.
- d. **Perhehoito**. Toimeksiantosuhteisella perhehoidolla tarkoitetaan oman kodin ulkopuolista hoitoa tarvitsevan henkilön hoitamista yksityisessä perheessä perheenjäsenenä. Perhehoito voidaan järjestää myös hoidettavan kotona. Perhehoitoa antaa perhehoitaja. (Lasten ja nuorten perhehoitajia kutsutaan usein sijaisvanhemmiksi ja perhettä sijaisperheeksi. Lasten ja nuorten lisäksi perhehoidossa voi olla myös aikuisia kehitysvammaisia, mielenterveyskuntoutujia tai ikäihmisiä). Vantaan kaupunki tarjoaa vammaispalveluiden asiakkaan tarpeisiin kohdennettua toimeksiantosuhteista perhehoitoa. Asiakkaan palvelusuunnitelmanneuvottelun yhteydessä arvioidaan asiakkaan perhehoidon tarve. Perhehoito voi olla lyhytkestoista, tietyn määrääjän kestoisena tai pitkäkestoista, toistaiseksi voimassa olevaa.
- e. **Asiakaskohtainen maksusitoumus**. Maksusitoumuksella kunta sitoutuu maksamaan asiakkaan tarvitseman palvelun palveluntuottajalle, jonka kanssa ei ole puitesopimusta palvelusta. Maksusitoumukset tehdään tyypillisesti vuodeksi kerrallaan. Maksusitoumus on käyttökelpoinen tilanteissa, joissa palvelun tarjoava palveluntuottaja ei ole kunnan kilpailuttamien palveluntuottajien puitejärjestelyssä, mutta asiakkaan yksilöllinen etu vaatii käyttämään ks. palveluntuottajan tarjoamaa palvelua. Maksusitoumuskäytännön heikkoutena on kustannusten ennustamattomuus ja sopimusseurannan sekä laadunvalvonnan vaikeutuminen.

2 Kunnan velvoitteet, lain näkökulma

2.1 Kuntien yhteistoiminta, Kuntalain mukainen yhteistoiminta

Kunta voi kuntalain nojalla järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kuntalain 54 §:n mukaa kunnalle, kuntayhtymälle tai sen viranomaiselle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, voidaan sopimuksella antaa virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi.

Sopimukseen on otettava tarpeelliset määräykset ainakin tehtävän sisällöstä, tehtävän hoidon seurannasta, kustannusten perusteista ja jakautumisesta sekä sopimuksen voimassaolosta ja irtisanomisesta.

Mahdollisen Sote- ja maakuntauudistuksen myötä kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistavasta päättää kuntien sijaan järjestämisvastuulliseksi tuleva maakunta. Yhteistoimintasopimuksen perusteella kilpailutettuja hankintoja koskevat sopimukset kuitenkin siirtyvät maakunnalle ja niitä noudatetaan lähtökohtaisesti sellaisinaan.

2.2 Palveluiden kilpailuttamisvelvollisuus ja huomioitavia asioita

Kuntalain nojalla kunta tai kuntayhtymä voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen muulta palveluntuottajalta. Kunnan tai kuntayhtymän hankkiessa laissa säädettyjä palveluja muulta palveluntuottajalta sillä säilyy lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu järjestämisvastuu. Tämän lisäksi palveluntuottajan vastuu palveluista määräytyy sen mukaan, mitä kuntalaissa tai muualla säädetään, sekä mitä kunta tai kuntayhtymä ja palveluntuottaja sopivat.

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016 mukaan hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa siten kuin hankintalaissa säädetään. Hankintalain kilpailuttamisvelvollisuus koskee sosiaali- ja terveystalouksia, joiden arvo on vähintään 400.000€ (hankintalaki 25 §).

Palveluiden kilpailuttamisvelvollisuus ei riipu järjestämistavasta. Siten sellaiset tehtävät, joita kunnat eivät katso perustelluiksi tuottaa itse, pitää kilpailuttaa hankintalain mukaisesti. Sen sijaan kunnan omana työnä tai yhdessä muiden kuntien kanssa omana työnä toteutettua palvelua ei tarvitse kilpailuttaa. Toisaalta hankintalaki ei myöskään sovelleta hankintayksiköiden väliseen hankintaan, jolla hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut.

Ns. Ei myytävänä! -kansalaisaloitteen käsittely on vasta eduskunnassa alkanut, joten sen mahdollisia vaikutuksia lainsäädäntöön ei voida ottaa huomioon tässä vaiheessa hankinnan valmistelua. Pääkaupunkiseudun muiden kuntien osalta sekä Helsinki että Espoo ovat kilpailuttaneet vammaisten palveluasumisen. Helsinki tarjoaa myös mahdollisuutta palvelusetelin käyttöön. Kilpailutetut sopimukset jatkuvat pidempään kuin Vantaan vastaava, joten yhteiskilpailutus ei ole mahdollista.

3 Nykytilan määrittely

Toteutusvaihtoehtojen vertailu kustannusvaikutusten näkökulmasta, kokonaiskustannuksiin vaikuttavat merkittävimmät tekijät:

Vaikeavammaisten palveluasumisen kustannukset 2017 taulukossa ja vaikeavammaisten palveluasumisen nettokustannukset vuonna 2017 olivat 4 912 279€.

oma toiminta	osto	Tilinpäätös 2017 yhteensä	Palveluasumisen piirissä oli yhteensä 127 vaikeavammaista henkilöä. Asumisyksiköissä palveluasumisen piirissä oli 31.12.2017 100 asiakasta, vähennystä edelliseen vuoteen 2 henkilöä.
EUR	EUR	EUR	
550 066,97		oma 550 066,97	
	4 362 212,20	VpL 4 362 212,20	
	319 671,13	ShL 319 671,13	
YHT. 550 066,97	YHT. 4 681 883,33	YHT. 5 231 950,30	

Palveluasumista kotihoidon turvin toteutettiin 27 asiakkaan kohdalla Vantaan omana ja joiltakin osin ostopalveluna. Kotihoito voi sisältää kotihoidon perustyön lisäksi tukipalveluja ja kotisairaanhoidon palveluja. Usein palveluasuminen kotiin koostuu erityyppisistä palveluista. Asiakas saattaa saada kotihoidon palveluja, henkilökohtaista apua ja mahdollisesti myös omaishoidontukea. Asiakkaila oli myös henkilökohtaisen avun päätös.

Ostopalvelun kautta hankituissa asumisyksiköissä palveluasumisen piirissä oli 31.12.2017 90 asiakasta, vähennystä edelliseen vuoteen 2 henkilöä. Eri ostopalvelun palvelutuottajia oli vuonna 2017 18 kappaletta. Sopimus ostopalvelujen kautta olevien palveluntuottajien kanssa on nyt loppumassa, joten uudet sopimukset palvelusta tulee saada voimaan kilpailutuksen kautta.

Vuonna 2017 henkilökohtaisen budjetin kustannukset olivat 55 298€ (kaikki asumispalvelua tukevat HB asiakkaat). Tällä hetkellä viidellä (5) asiakkaalla on voimassa oleva päätös asumispalveluiden tukemiseksi HB-periaatteen palvelusta, heistä yksi (1) asiakas ei ole käyttänyt palvelua 1.5.2017 lähtien. Kolmen (3) asiakkaan kohdalla on tehty vaikeavammaisten asumisen päätös asumispalvelusta kotiin henkilökohtaisena budjetointina mm. perhetilanteen vuoksi.

Perhehoidon kustannukset vuonna 2017 vaikeavammaisten asumispalveluissa olivat yhteensä 7 388,63€

oma toiminta	osto	Tilinpäätös 2017 yhteensä
EUR	EUR	EUR
YHT. 3 694,32	YHT. 3 694,32	YHT. 7 388,63

Yksittäisiä asiakaskohtaisia maksusitoumuksia vuonna 2017 ei ollut eikä palvelusetelin käyttöä ole vielä otettu käyttöön.

4 Vertailu asiakasvaikutusten ja laadun näkökulmasta

Toteutusvaihtoehtojen vertailu asiakasvaikutusten ja laadun näkökulmasta, hankinnassa huomioitavat laatutekijät (mm. asiakasturvallisuus, yksilöllinen palvelun toteuttaminen, palvelunsisältö, palvelunsaatavuus):

4.1 Asiakasvaikutusten ja laadun huomioiminen

Kilpailutuksella tulemme mahdollistamaan useamman palvelumallin toteuttamisen ja asiakkaille saatavan useamman erilaisen palvelumallin vaihtoehdon hyödyntämisen. Erilaisten toteutusmallien (kilpailutettu ostopalvelun puitesopimus, palveluseteli, henkilökohtainen budjetointi, perhehoito ja asiakaskohtainen maksusitoumus) vertailun kautta, voimme näyttää eri mallien vaikutukset asiakkaiden ja laadun näkökulmasta. Kilpailutuksessa tulemme huomioimaan erilaisia toteutusmalleja vaikeavammaisten asumispalvelujen toteutuksessa, jotta voimme mahdollistaa mahdollisimman yksilöllisen ja asiakkaiden tarpeista lähtevän palvelun tuottamisen. Asiakkaila tulee

olemaan mahdollisuus valita nyt olemassa olevien toteutustapojen lisäksi tulevaisuudessa myös palvelusetelin käyttö palvelunsa toteutuksessa.

Oikeanlainen palvelujen henkilökohtaistaminen vaatii aina hyvän ja kattavan asiakkaan yksilölliset tuentarpeet huomioivan palvelusuunnitelman. Palvelusuunnitelman teossa onkin tärkeää ottaa aina huomioon asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja toiveet sekä asiakkaan omien valintojen tärkeys ja otettava huomioon tämän jälkeen, mikä palvelujen toteuttamistapa vastaa parhaiten asiakkaan tarpeisiin. Asiakkaan tekemien valintojen ja päätöksenteon tukena on tärkeää käyttää hyödyksi tuettua päätöksentekoa, joka on oleellinen osa koko palvelusuunnitelman laadintaa ja kunkin asiakkaan omien valintojen ja päätösten tekemistä omista palveluistaan. Näin kukin asiakas voi aidosti vaikuttaa omien palveluidensa henkilökohtaistamiseen.

Hankintalain mukaisessa kilpailutuksessa tullaan ottamaan mukaan myös vaikeasti työllistettyjen työllistämisen vaade ostopalvelutoiminnassa.

4.2 Toteutusvaihtoehtojen vertailua

Toteutusvaihtoehdot:	Kustannukset 2017:	Asiakasvaikutus ja laatu:
Hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus	4 681 883,33€	- mahdollistaa asiakkaiden ja palveluntuottajien kuulemisen ja huomioon ottamisen kilpailutusta valmisteltaessa - takaa kaikille sopimuksen piirissä oleville asiakkaille erittäin korkean elämisen, avun ja ohjauksen laadun, joita kaupunki pystyy myös laadukkaasti seuraamaan ja valvomaan - talouden ennustettavuus helpompaa - laadun seuranta helpompaa
Palveluseteli	-	- edistää sosiaali- ja terveystieteiden käyttäjien valinnanvapautta ja mahdollisuuksia hankkia tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä palvelujen tuottajilta
Henkilökohtainen budjetointi	55 298€	- antaa uusia mahdollisuuksia koota erilaisia palvelukokonaisuuksia valinnanvapauden piiriin ja samalla vahvistaa käyttäjän osallistumismahdollisuuksia ja saada integroituja palveluita
Perhehoito	7 388,63€	- antaa pysyviä ihmissuhteita, entistä yksilöllisempi palveluntoteuttamistapa
Asiakaskohtainen maksusitoumus	-	- vaihtoehto jos muut palvelun toteuttamistavat eivät palvele asiakasta

Useamman palvelumallin tuottamisen kilpailutuksella suunnataan asiakkaan saamaa palvelua kohti yksilöllisempää palvelua. Kilpailutuksen palvelukuvaukseen suunnitellaan lisättävän kolme erillistä palveluluokkaa (palveluluokka 1, 2 ja 3), joiden avulla voidaan paremmin määritellä kunkin asiakkaan yksilöllistä tuen tarvetta ja hänelle ostettavan palvelun sisältöä asiakkaan tuen tarpeen ja yksilöllisen avuntarpeen mukaisesti. Palveluluokissa tulisi määritellä kunkin asiakkaan tarvitsema keskimääräinen tuen tarve vuorokaudessa tunteina. Asumisen järjestelyissä pyritään tukemaan

asiakkaan omatoimisuutta ja itsemääräämisoikeutta sekä ohjaamaan asiakkaita mahdollisimman itsenäiseen asumismuotoon. Palveluasumisessa mahdollisuuksien mukaan pyritään kuntouttavalla työotteella toimien vahvistamaan asukkaan toimintakykyä esim. apulaitteiden käyttöä opettaen niin, että hän pystyy siirtymään vähemmän tuetun asumisen piiriin ja/tai muuttamaan omaan kotiin tukitoimien turvin. Lisäksi yksittäisten asiakkaiden osalta voidaan järjestää satelliittiasumista siirtymävaiheeseen, joka on osoittautunut hyväksi toimintamalliksi. Asiakkaiden valinnanvapauden vuoksi asiakkaat asuvat mieluummin omissa kodeissaan, jos saavat sinne heille riittävät palvelut.

Hankintalaki mahdollistaa asiakkaiden ja palveluntuottajien kuulemisen ja huomioon ottamisen kilpailutusta valmisteltaessa. Kilpailutettu sopimus takaa kaikille sopimuksen piirissä oleville asiakkaille erittäin korkean elämisen, avun ja ohjauksen laadun, joita kaupunki pystyy myös laadukkaasti seuraamaan ja valvomaan. Puitesopimuksen mukaisten palveluiden kautta, on talouden ennustettavuus helpompaa, kun kaupunki tietää ostopalvelusopimuksen mukaisen sopimushinnan ja tätä kautta tulevan talouskehityksen. Lisäksi kaupunki pystyy hyvin näkemään palvelun talouden ja laadun seurannan.

Vantaan kaupunki tulee olemaan jatkossa mahdollistamassa palvelusetelin käyttöönottoa, joka tullaan siis huomioimaan myös tässä vaikeavammaisten asumispalvelun toteutusmuotona. Tällä hetkellä vammaisten palveluasumisen osalta Vantaan kaupunki ei tarjoa palveluseteliä. Palvelusetelin kehittäminen osaksi palvelukokonaisuutta olisi perusteltua asiakkaan valinnanvapauden toteutumiseksi mahdollisimman laajasti.

Palvelusetelillä edistetään sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjien valinnanvapautta ja mahdollisuuksia hankkia tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Palvelusetelillä voi hankkia sellaisia sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka kunnan kuuluu järjestää asukkailleen. Palvelusetelillä hankittava palvelu on vaihtoehto kunnan tuottamalle palvelulle. Yksityisen palvelujen tuottajan palveluiden on oltava vähintään vastaavien kunnallisten palvelujen tasoisia. Kunta voi asettaa palveluille lisäksi vaatimuksia, jotka liittyvät asiakkaiden tarpeisiin, palvelujen määrään, laatuun tai kunnan olosuhteisiin. Vaatimusten on oltava syrjimättömiä ja perustuttava puolueettomasti arvioitaviin seikkoihin. Suurin osa palvelusetelin valinneista kuntalaisista käyttää setelinsä. Palveluntuottaja valitaan hyvin yksilöllisin perustein. Tärkeimpinä kriteereinä pidetään: palvelun laatua, palvelun saamisen aikataulua ja palveluntuottajan kokemusta ja hintaa. Tutkimusten mukaan valinnanvapautta myös arvostetaan: 80 % suomalaisista haluaa päättää sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajan itse. Palveluseteli ei eriarvoista kuntalaisia, sillä palveluntuottajien välinen hintakilpailu varmistaa kustannusten pysymisen maltillisena. Kunnan tehtävänä on palvelusetelilain nojalla määritellä palvelusetelille kohtuullinen arvo. Myös useimmat kuntien itse tuottamat palvelut ovat maksullisia.

Tämän lisäksi hallitus on linjannut osana valmisteilla olevaa sote-uudistusta, että suomalaisessa valinnanvapausmallissa valinnanvapauden toteuttamisen pääkeinot ovat laajasti perustason palveluja tarjoava sosiaali- ja terveyskeskus, suppeamman palveluvalikoiman omatiimi tai sote-asema, palveluseteli sekä henkilökohtainen budjetointi. Hallituksen linjauksen mukaan henkilökohtainen budjetointi antaa uusia mahdollisuuksia koota erilaisia palvelukokonaisuuksia valinnanvapauden piiriin ja samalla vahvistaa käyttäjän osallistumismahdollisuuksia ja saada integroituja palveluita. Henkilökohtaisen budjetoinnin avulla saadaan esim. vanhusten ja vammaisten palvelukokonaisuuksia ja niiden osia valinnanvapauden piiriin. Sosiaalihuollossa henkilökohtainen budjetointi tukee asiakkaan omaa osallistumista ja itsemääräämisoikeutta. Henkilökohtainen budjetti on rahasumma, jonka kunta myöntää kehitysvammaisen tai muuten tukea tarvitsevan ihmisen palveluihin.

Henkilökohtaisessa budjetoinnissa ihminen päättää itse, mihin raha käytetään. Henkilökohtainen budjetti tarkoittaa sosiaalipalvelujen käyttäjälle annettua rahaa, jolla hän voi hankkia tarvitsemansa tuen ja palvelut haluamallaan tavalla. Henkilökohtainen budjetti muodostetaan avun ja tuen tarpeiden arvioinnin sekä tuen ja palvelujen kustannusten pohjalta. Perusajatus on, että ihmiset tietävät itse parhaiten, mitkä asiat ovat heille tärkeitä ja millaista elämää he haluavat elää. Kun ihmiset saavat itse suunnitella ja järjestää tarvitsemansa palvelut, ratkaisut vastaavat parhaiten heidän avun ja tuen tarpeisiinsa. Henkilökohtaisen budjetin avulla on mahdollista päättää itse, millaista elämää haluaa elää sekä järjestää itse tai olla mukana järjestämässä itselleen sopivia palveluita ja arjessa tarvittavaa tukea. On tärkeää, että ihmisille annetaan riittävästi apua valintojen ja päätösten tekoon jo palvelusuunnitelman laadinnassa sekä henkilökohtaisen budjetoinnin suunnitteluun ja tuen hankkimiseen, esimerkiksi tuetun päätöksen teon keinoin. Apuna voi olla sosiaalityöntekijä, lähityöntekijä, oma läheinen tai ystävä. Henkilökohtainen budjetti lisää vammaisen ihmisen ja hänen läheistensä valinnanvapautta ja vaikutusmahdollisuuksia. Tavoitteena on, että jokainen voisi elää oman näköistään ja itselleen mieleistä elämää. Henkilökohtainen budjetti ja palveluseteli vaativat osaltaan henkilön tuentarpeen laajaa ja perusteellista selvitystä, jotta nämä palvelunjärjestämistavat vastaisivat henkilön todelliseen tuen tarpeeseen. Henkilökohtainen budjetti ei vaikuta Kelan maksamiin tukiin tai eläkkeisiin.

Yhtenä toteutusvaihtoehtona vaikeavammaisten asumisessa voi olla myös perhehoito, joka on vammaisen lapsen, nuoren, aikuisen tai ikääntyneen hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan tai hoidettavan kodissa. Perhehoito voi olla lyhytkestoista tai jatkuvaa kestäen vuosia tai jopa vuosikymmeniä. Lyhytaikainen perhehoito on yksi vaihtoehto eripituisiin tilapäishoidon tarpeisiin. Perhehoidon erityinen vahvuus ovat pysyvät ihmissuhteet ja niiden luoma turva ja mahdollisuus kiintymyssuhteisiin. Perhehoidossa eheän arjen perustana ovat toistuvat, säännölliset arkirutiinit. Perhehoito on tavallista perheen elämää.

Pelkillä asiakaskohtaisilla maksusitoumuksilla eli ns. suorahankintana vaikeavammaisten palveluasumista ei lain mukaan voida kokonaisuudessaan hankkia. Myös asiakasmäärän koko huomioon ottaen, ei ole mahdollista jokaiselle palvelua tarvitseville asiakkaalle yksilöllisesti käydä hinta-, laatu- ja sopimusneuvotteluja soveltuvan palveluntuottajan kanssa. Suorahankinta on viimesijainen palvelun toteuttamisvaihtoehto, jos muut palvelun toteuttamistavat eivät palvele asiakasta. Suorahankinnassa tulee jokaiselle asiakkaalle tehdä oma erillinen sopimuksensa, ja se on hidasta, mikäli jokaisesta noin 100:sta asiakkaasta tulisi tehdä oma erillinen sopimuksensa.

Lain julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016 110§ mukaan:

"Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan yksittäisissä tapauksissa tämän luvun mukaisissa sosiaali- ja terveystalushankinnoissa, jos tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi."

Näin ollen on mahdollista sopimuskauden vaihtuessa ottaa huomioon asiakkaan yksilölliset tarpeet edellä mainitun lainkohdan mukaisesti.

5 Johtopäätökset ja päätösesitys

Vantaan kaupungin vaikeavammaisten palveluasumisen hankinta on tarkoituksenmukaista kilpailuttaa niin, että uudet sopimukset astuvat voimaan 1.1.2019. Vantaan kaupunki tarvitsee kilpailutettuja palveluntuottajia, jotta voimme varmistaa niille asiakkaille, jotka eivät halua käyttää palveluseteliä tai henkilökohtaista budjettia, laadukkaan ja juuri heitä palvelevan asumisratkaisun.

Kilpailutuksen ohessa aletaan vuoden 2018 aikana valmistella palvelusetelin käyttöönottoa vaikeavammaisten palveluasumiseen. Kilpailutus ei tule olemaan este edellä mainituille palvelusetelin, henkilökohtaisen budjetoinnin, perhehoidon eikä asiakaskohtaisten maksusitoumusten käytölle.

Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista ja toteuttamistavoista

Erityisasuminen

Selvitys vaikeavammaisten palveluasumisen nykytilasta ja vaihtoehtoista

- Vantaan kaupunginhallitus on kokouksessaan 30.10.2017 edellyttänyt Vanhus- ja vammaispalvelujen tulosaluetta laatimaan selvityksen vaikeavammaisten palveluasumisen nykytilasta ja vaihtoehtoista.
- Tässä selvityksessä esitetään taustatietoa ja vertaillaan eri järjestämistapoja sekä niiden nykytilaa, kustannusvaikutuksia sekä asiakaskokemuksen ja laadun seuranta.
- Selvitys perustuu käytössä olleeseen Vantaan kaupungin nykytilaa kuvaavaan asiakirja-aineistoon, lausuntoihin ja muuhun yleisesti saatavilla olevaan materiaaliin.
- Lisäksi selvitystä varten pyydettiin Vantaan vammaisneuvoston kantaa esillä oleviin vaihtoehtoihin ja Vammaisneuvoston kommentit on otettu huomioon ja muokattu aineistoon mukaan.

Nykytila

- Tällä hetkellä Vantaan kaupunki tarjoaa vaikeavammaisten palveluasumista omassa kodissa tapahtuvan vaikeavammaisten palveluasumisen lisäksi kunnan omana toimintana vaikeavammaisten 10 paikkaisessa palvelutalossa, yksittäisissä asunnoissa sekä kilpailutettujen sopimusten kautta ostopalveluna. Vaikeavammaisten palveluasumisen kilpailutetut sopimukset päättyvät 31.12.2018. Palvelun piirissä on vuosittain noin 100 asiakasta.
- Vaikeavammaisten palveluasumisen ostojen arvo on noin 4,6 miljoonaa euroa vuodessa. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016 mukaan hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa siten kuin hankintalaissa säädetään. Hankintalain kilpailuttamisvelvollisuus koskee sosiaali- ja terveyspalveluja, joiden arvo on vähintään 400.000€ (hankintalaki 25 §).
- Vantaan kaupungin vaikeavammaisten palveluasumisen hankinta on tarkoituksenmukaista kilpailuttaa niin, että uudet sopimukset astuvat voimaan 1.1.2019. Vantaan kaupunki tarvitsee kilpailutettuja palveluntuottajia, jotta voimme varmistaa niille asiakkaille, jotka eivät halua käyttää palveluseteliä tai henkilökohtaista budjettia, laadukkaan ja juuri heitä palvelevan asumisratkaisun.
- Kilpailutuksen ohessa aletaan vuoden 2018 aikana valmistella palvelusetelin käyttöönottoa vaikeavammaisten palveluasumiseen. Kilpailutus ei tule olemaan este palvelusetelin, henkilökohtaisen budjetoinnin, perhehoidon eikä asiakaskohtaisten maksusitoumusten käytölle.

Vaikeavammaisten palveluasumisen järjestämistapoja

- Vaikeavammaisten palveluasumisen eri järjestämistapoja on: hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus, palveluseteli, henkilökohtainen budjetointi, perhehoito ja asiakaskohtainen maksusitoumus.

***Hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus.** Puitejärjestelyllä tarkoitetaan kunnan ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat hinnat ja suunnitellut määrät sekä muut ehdot. Puitesopimuskumppanien listalta pyritään löytämään asiakkaalle mahdollisimman hyvin soveltuva palveluntuottaja. Puitejärjestelyn etuna on mahdollisuus palvelun huolelliseen seurantaan ja valvontaan se saatavan palvelun laadukkuus sen ollessa kirjattuna puitesopimukseen samalla tavoin. Palveluntuottaja on sitoutunut sopimuksen kautta Vantaan kaupungin määrittelemään palvelun vähimmäissisältöön ja laatuvaatimuksiin. Kaupunki valvoo palvelujen laatua.

***Palveluseteli.** Asiakas saa itse valita kunnan hyväksymän palveluntuottajan omien mieltymystensä ja tarpeidensa mukaisesti. Setelin saaminen edellyttää, että kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon edustaja arvioi henkilön palvelun tarpeen. Asiakas ja palveluntuottaja tekevät sopimuksen palveluntuottamisesta. Palveluntuottaja on sitoutunut Vantaan kaupungin määrittelemään palvelun vähimmäissisältöön ja laatuvaatimuksiin. Kaupunki valvoo palvelujen laatua.

* **Henkilökohtainen budjetointi**, jossa palveluntarpeen arvioinnissa määriteltiin avun ja tuen tarpeeseen päätetään vastata asiakkaan kanssa sovituksi henkilökohtaisella budjetoinnilla asiakkaan tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Asiakas voi itse päättää, mistä hankkii palvelusuunnitelman mukaiset tarvitsemansa palvelut. Hän voi vaikuttaa palvelujen sisältöön ja valita itse palvelun toteuttajan. Henkilökohtainen budjetti muodostuu summasta, joka palveluntarpeen arvioinnin perusteella on muotoutunut kaupungin normaalisti tarjoamista vastaavista palveluista. Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunta on 18.8.2014 §10 hyväksynyt toimintaohjeen henkilökohtaiseen budjetointiin vammaispalveluissa.

* **Perhehoito**. Toimeksiantosuhteisella perhehoidolla tarkoitetaan oman kodin ulkopuolista hoitoa tarvitsevan henkilön hoitamista yksityisessä perheessä perheenjäsenenä. Perhehoito voidaan järjestää myös hoidettavan kotona. Perhehoitoa antaa perhehoitaja. (Lasten ja nuorten perhehoitajia kutsutaan usein sijaisvanhemmiksi ja perhettä sijaisperheeksi. Lasten ja nuorten lisäksi perhehoidossa voi olla myös aikuisia kehitysvammaisia, mielenterveyskuntoutujia tai ikäihmisiä). Vantaan kaupunki tarjoaa vammaispalveluiden asiakkaan tarpeisiin kohdennettua toimeksiantosuhteista perhehoitoa. Asiakkaan palvelusuunnitelmanneuvottelun yhteydessä arvioidaan asiakkaan perhehoidon tarve. Perhehoito voi olla lyhytkestoista, tietyn määräjän kestoisena tai pitkäkestoista, toistaiseksi voimassa olevaa.

* **Asiakaskohtainen maksusitoumus**. Maksusitoumuksella kunta sitoutuu maksamaan asiakkaan tarvitseman palvelun palveluntuottajalle, jonka kanssa ei ole puitesopimusta palvelusta. Maksusitoumukset tehdään tyypillisesti vuodeksi kerrallaan. Maksusitoumus on käyttökelpoinen tilanteissa, joissa palvelun tarjoava palveluntuottaja ei ole kunnan kilpailuttamien palveluntuottajien puitejärjestelyssä, mutta asiakkaan yksilöllinen etu vaatii käyttämään ks. palveluntuottajan tarjoamaa palvelua. Maksusitoumuskäytännön heikkoutena on kustannusten ennustamattomuus ja sopimusseurannan sekä laadunvalvonnan vaikeutuminen.

Toteutusvaihtoehtojen vertailua lyhyesti

Toteutusvaihtoehdot:	Kustannukset 2017:	Asiakasvaikutus ja laatu:
Hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus	4 681 883,33€	- mahdollistaa asiakkaiden ja palveluntuottajien kuulemisen ja huomioon ottamisen kilpailutusta valmisteltaessa - takaa kaikille sopimuksen piirissä oleville asiakkaille erittäin korkean elämisen, avun ja ohjauksen laadun, joita kaupunki pystyy myös laadukkaasti seuraamaan ja valvomaan - talouden ennustettavuus helpompaa - laadun seuranta helpompaa
Palveluseteli	-	- edistää sosiaali- ja terveystalouden palveluiden käyttäjien valinnanvapautta ja mahdollisuuksia hankkia tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä palvelujen tuottajilta
Henkilökohtainen budjetointi	55 298€	- antaa uusia mahdollisuuksia koota erilaisia palvelukokonaisuuksia valinnanvapauden piiriin ja samalla vahvistaa käyttäjän osallistumismahdollisuuksia ja saada integroituja palveluita
Perhehoito	7 388,63€	- antaa pysyviä ihmissuhteita, entistä yksilöllisempi palveluntoteuttamistapa
Asiakaskohtainen maksusitoumus	-	- vaihtoehto jos muut palvelun toteuttamistavat eivät palvele asiakasta

Asiakasvaikutusten ja laadun huomioiminen

- Kilpailutuksella tulemme mahdollistamaan useamman palvelumallin toteuttamisen ja asiakkaille saatavan useamman erilaisen palvelumallin vaihtoehdon hyödyntämisen.
- Erilaisten toteutusmallien (kilpailutettu ostopalvelun puitesopimus, palveluseteli, henkilökohtainen budjetointi, perhehoito ja asiakaskohtainen maksusitoumus) vertailun kautta, voimme näyttää eri mallien vaikutukset asiakkaiden ja laadun näkökulmasta.
- Kilpailutuksessa tulemme huomioimaan erilaisia toteutusmalleja vaikeavammaisten asumispalvelujen toteutuksessa, jotta voimme mahdollistaa mahdollisimman yksilöllisen ja asiakkaiden tarpeista lähtevän palvelun tuottamisen. Asiakkaille tulee olemaan mahdollisuus valita nyt olemassa olevien toteutustapojen lisäksi tulevaisuudessa myös palvelusetelin käyttö palvelunsa toteutuksessa.
- Oikeanlainen palvelujen henkilökohtaistaminen vaatii aina hyvän ja kattavan asiakkaan yksilölliset tunteen tarpeet huomioivan palvelusuunnitelman.
- Asiakkaan tekemien valintojen ja päätöksenteon tukena on tärkeää käyttää hyödyksi tuettua päätöksentekoa, joka on oleellinen osa koko palvelusuunnitelman laadintaa ja kunkin asiakkaan omien valintojen ja päätösten tekemistä omista palveluistaan. Näin kukin asiakas voi aidosti vaikuttaa omien palveluidensa henkilökohtaistamiseen.
- Hankintalain mukaisessa kilpailutuksessa tullaan ottamaan mukaan myös vaikeasti työllistettyjen työllistämisen vaade ostopalvelutoiminnassa.

Keskeisimmät esitykset lyhyesti

- Eri vaikeavammaisten palveluasumisen toteutusvaihtoehdot: Hankintalain mukaisesti kilpailutettu puitesopimus, Palveluseteli, Henkilökohtainen budjetointi, Perhehoito ja Asiakaskohtainen maksusitoumus
- Vantaan kaupungin vaikeavammaisten palveluasumisen hankinta on tarkoituksenmukaista kilpailuttaa niin, että uudet sopimukset astuvat voimaan 1.1.2019. Vantaan kaupunki tarvitsee kilpailutettuja palveluntuottajia, jotta voimme varmistaa niille asiakkaille, jotka eivät halua käyttää palveluseteliä tai henkilökohtaista budjettia, laadukkaan ja juuri heitä palvelevan vaihtoehdon.
- Kilpailutuksen ohessa aletaan vuoden 2018 aikana valmistella palvelusetelin käyttöönottoa vaikeavammaisten palveluasumiseen. Kilpailutus ei tule olemaan este edellä mainituille palvelusetelin, henkilökohtaisen budjetoinnin, perhehoidon eikä asiakaskohtaisten maksusitoumusten käytölle.

Vantaan vammaisneuvoston kannanotto / kommentit
Vanhus- ja vammaispalvelut
Erityisasumisen tulosalue

22.5.2018

ASIA:

Vaikeavammaisten asumispalvelujen selvitys sosiaali- ja terveyslautakunnalle

Kommentit selvitykseen vaikeavammaisten palveluasumisen vaihtoehtoista

Selvitys on kokonaisuudessaan hyvä ja kattava.

Selvityksen eri kohdissa tulee hyvin esille asiakkaan oikeus valita ja päättää itse asumispalveluistaan. **Oikeanlainen palvelujen henkilökohtaistaminen** vaatii aina hyvän ja kattavan asiakkaan yksilölliset tuentarpeet huomioivan **palvelusuunnitelman**. Selvityksessä pitäisi mielestäni erikseen korostaa palvelusuunnitelman tärkeyttä.

Sivulla 8 henkilökohtaisen budjetin esittelyssä pohditaan monipuolisesti asiakkaan omien valintojen merkitystä, nämä seikat tulee huomioida jo palvelusuunnitelmaa laadittaessa ja sen jälkeen on mietittävä, mikä palvelujen tuottamistapa vastaa parhaiten asiakkaan tarpeisiin.

Huomioitavaa on myös, että **henkilökohtainen budjetti ja palveluseteli vaativat henkilön tuen tarpeen laajaa ja perusteellista selvitystä, jotta näihin palvelunjärjestämistapoihin myönnettävä rahasumma vastaisi henkilön todellista tuen tarvetta.**

Edelleen sivulla 8 henkilökohtaista budjettia käsittelevässä kohdassa mainitaan, että vammaisen henkilön tulee saada tarvittaessa apua valintojen ja päätösten tekemiseen. Tämä on kuitenkin erittäin tärkeää jo palvelusuunnitelmaa laadittaessa. **Tuettu päätöksenteko** on ensiarvoisen tärkeä keino, taata vammaiselle ihmiselle mahdollisuus päättää itse omista palveluistaan. Tuetun päätöksenteon avulla vaikeimminkin vammaisen voisi vaikuttaa omaan palvelusuunnitelmaansa ja sen myötä esim. itselleen mieleiseen ja tarkoituksenmukaiseen asumismuotoon.

Kohta 5, johtopäätökset

”Vantaan kaupunki tarvitsee kilpailutettuja palveluntuottajia, jotta voimme varmistaa niille asiakkaille, jotka eivät halua **tai pysty** käyttämään palveluseteliä tai henkilökohtaista budjettia, laadukkaan ja juuri heitä palvelevan mahdollisuuden.”

Sana ”pysty” tulee jättää pois. Se viittaa **voimavararajoitukseen**, joka on ristiriidassa ihmisten yhdenvertaisen valinnanvapauden ja itsemääräämisen kanssa. Riittävän tuen (tuetun päätöksenteon) avulla jokainen henkilö, myös vaikeasti vammainen, pystyy valitsemaan itselleen tärkeitä asioita ja oman

elämänsä kannalta tarkoituksenmukaisia tukimuotoja. Ketään ei voi rajata valinnanvapauden ulkopuolelle mielivaltaisesti esim. lääkärin tai palveluohjaajan mielipiteen perusteella.

Kohtaan 4 (joko 4.1 tai 4.2) tulee lisätä palvelusuunnitelma sekä tuettu päätöksenteko. Monet vaikeavammaiset tarvitsevat läheisen tai useamman läheisen apua sekä tukea valinnoissa ja päätöksenteossa. Tuettu

päätöksenteko on oleellinen osa koko palvelusuunnitelman laadintaa ja vain siten vaikeastivammaiset voivat aidosti vaikuttaa omien palveluidensa henkilökohtaistamiseen.

Kuten selvityksessä mainitaan, on tärkeää säilyttää yhtenä asumispalvelujen järjestämisvaihtoehtona maksusitoumus ns. ”suoraostot”, jotta turvataan vammaiselle henkilölle mahdollisuus halutessaan jatkaa asumista jo kodiksi muodostuneessa paikassa.

Sivu 3 Lauseen loppu : ”.....pitkäaikaisesta sairaudesta johtuvan hoidon vaativuuden ja fyysisen vaikeavammaisuuden vuoksi.” Loppuosa tulee ottaa pois, koska se rajaa kehitysvammaiset selvityksen ulkopuolelle.

Selvityksessä korostetaan hyvin kilpailutuksessa käytettäviä laatukriteereitä. Jos asumispalveluiden kilpailutusta jatketaan, on nimenomaan painotettava laatua.

Kari Ali-Yrkkö
Vammaisneuvoston puheenjohtaja
Neuroliitto ry

Kristiina Mäkelä
Vammaisneuvoston jäsen
Vantaan
Kehitysvammaisten Tuki ry

6 § Kuljetuspalvelukatsaus

VD/1836/00.02.03.00/2018

Vammaisneuvoston puheenjohtaja Kari Ali-Yrkkö avaa keskustelun kuljetuspalvelujen tilanteesta.

Vammaisneuvosto 30.5.2018 § 6

Esitys:

Merkittää tiedoksi.

Lisätiedot:

Kari Ali-Yrkkö

kari.ali-yrkko@elisanet.fi

Käsittely:

Vammaisneuvoston puheenjohtaja avasi keskustelun kuljetuspalvelujen tilanteesta. Vammaisneuvosto totesi, että konsulttiesityksessä on palattu n. 5 – 6 vuotta ajassa taaksepäin, jolloin käytiin keskustelua omavastuuosuuden lisäämisestä ja joka hylättiin tuolloin oikeusasteissa. Näissä todettiin, että omavastuu osuuteen ei voi lisätä muuta kuin joukkoliikenteen omavastuuosuuden (Vantaalla 2,50 □). Vammaisneuvosto peräänkuulutti myös konsulttifirman vastuun ottamisesta ja oikeellisten lukujen sekä määrien kirjaamisesta raportissaan. Vammaisneuvosto nosti esiin jo helmikuun kokouksessa raportissa olleiden väärin lukujen korjaamistarpeen.

Vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Minna Lahnalampi – Lahtinen toi esiin, että kuljetuspalvelujen tilanne on Vantaalla on auki ja etenemistä mietitään hartaasti. Vantaalaiset ovat vastustaneet matkojen yhdistelyä ja sitä kautta Helsingin matkapalvelukeskusta. Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta päätti kokouksessa 14.5.18 turvata nykyisen mallin mukaiset kuljetuspalvelut siihen saakka, kunnes valitun mukainen uusi toimintamalli käynnistyy, ja että kilpailutus tulee käynnistää nopeasti siten, että kuljetuspalvelujen laatutaso säilyy. Matkojen yhdistämisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

7 §

Vanhus- ja vammaispalvelujen johtajan katsaus

Ajankohtaisia asioita esittelee Minna Lahnalampi-Lahtinen, vs. vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala, Vanhus- ja vammaispalvelut.

Vammaisneuvosto 30.5.2018 § 7

Esitys:

Merkitään tiedoksi.

Lisätiedot:

Minna Lahnalampi-Lahtinen, etunimi.sukunimi(at)vantaa.fi

Käsittely:

Minna Lahnalampi – Lahtinen kiitti vammaisneuvostoa saadusta lausunnosta liittyen selvitykseen vaikeavammaisten palveluasumisen eri vaihtoehtoista. Selvityksessä on otettu huomioon vammaisneuvoston lausunnon kannanotot. Vanhus- ja vammaispalvelujen yhteinen perhehoidon toiminnanohje etenee sosiaali- ja terveyslautakunnalle hyväksyttäväksi. SOTE – valmistelut etenevät kaiken aikaa ja parhaita käytänteitä etsitään ja yhdenmukaistetaan yhdenvertaisuuden nimissä. Asuinkunnan raja ei saa eriarvostaa asiakkaan saamia palveluja tulevaisuudessa. Apotin Maisa – portaali on tulossa kuntalaisten käyttöön. Lisätietoa: <http://www.apotti.fi/mais/>

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

8 § Vuoden esteettömyyspalkinto 2017

VD/1836/00.02.03.00/2018

Käsitellään vuoden esteettömyyspalkintoehdokkaat ja valitaan vuoden esteettömyyspalkinnon saaja.

Vammaisneuvosto 30.5.2018 § 8

Esitys:

Merkittään tiedoksi.

Käsittely:

Käytiin keskustelua vuoden esteettömyyspalkinto 2017 kohteesta. Päätettiin, että vuoden 2017 esteettömyyspalkinnon saa K-Citymarket Yliveto.

Perustelut

- kaupan sisäänkäynti sekä tulotilat ja käytävät ovat esteettömiä
- kaupan käytävätilat on muutettu siten, että pyörätuolilla sekä rollaattorilla liikkuminen on sujuvaa ja esteetöntä
- ilmoitustaulut, opasteet ovat selkokieliä sekä hyvin havaittavissa
- henkilökunta on helposti lähestyttävissä ja asiakkaat ovat kokeneet saaneensa ystävällistä sekä hyvää palvelu kaupassa asioinnin yhteydessä

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

Vammaisneuvosto 30.5.2018 § 9

- Reumayhdistykseltä saapunut huolitieto 4.5.2018 (Liite). Asiaan oli reagoitu nopeasti ja molempiin sekä HUS:in että terveyskeskuksen tiloihin oli lisätty käsinojallisia tuoleja.
- Vantaan Invalidit VANIN ry:n esitys kaupunginhallitukselle on edelleen kesken.
- Vammaisneuvoston uusi esite ja rullajuliste työn alla. Sovittiin, että kokoonnutaan esitteen tiimoilta ja suunnitellaan esitteen tekstisisältö. Esite-tiimiin ilmoittautui Anneli Korhonen, Pirjo Ylimäki sekä Heikki Aulio. Sihteeri kutsuu esitetiimin koolle.
- Vammaisneuvoston jäsen toi esiin huolen Mehiläinen Tikkurila -yksikön esteettömyysasioissa. Sovittiin, että vammaisneuvosto laatii lausunnon asiassa.
- Päätettiin, että vammaisneuvostoa edustavat kuljetuspalveluasiassa seuraavat vammaisneuvoston jäsenet:
 - Kari Ali-Yrkkö, Neuroliitto ry
 - Olof Ekblom, Uudenmaan Lihastautiyhdistys ry
 - Marja Kalvia, Vantaan Näkövammaiset ry
 - Markku Huostila, Polioinvalidit ry, Suomen Poliohuolto ry
 - Pirjo Ylimäki, MG-yhdistys ry

Seuraava kokous 29.8.2018

Syyskauden kokoukset

29.8.2018

26.9.2018

31.10.2018

28.11.2018

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 18:50.

4.5.2018

Vantaan vammaisasiain koordinaattorille saapunut huolitieto 4.5.2018

Vantaan Reumayhdistys on erityisen huolissaan reumaa sairastavien asiakkaiden tilanteesta, Tikkurilan terveysaseman- sekä HUS:n laboratorion odotustiloissa.

Tikkurilan terveysaseman sekä HUS:n laboratorion seiniin on kiinnitetty käsinojattomia tuoleja, joista reumaa sairastavien (myös ikäihmisten) on hyvin vaikeata nousta ylös koska istuimissa ei ole käsinojia, joista tuolilta nousija voisi ottaa tukea ylös noustessaan.

Henkilökunta ei ehdi auttamaan avun tarvitsijaa, tuolilta nousutilanteessa. Molemmissa odotustiloissa on muutama käsinojallinen tuoli mutta Reumayhdistys näkee niiden määrän olevan riittämätön suhteessa tarpeeseen.

Tiedon vastaanotti vammaisasiain koordinaattori Lisa Sipilä 4.5.2018
Asia käsitellään vammaisneuvoston kokouksessa 30.5.2018